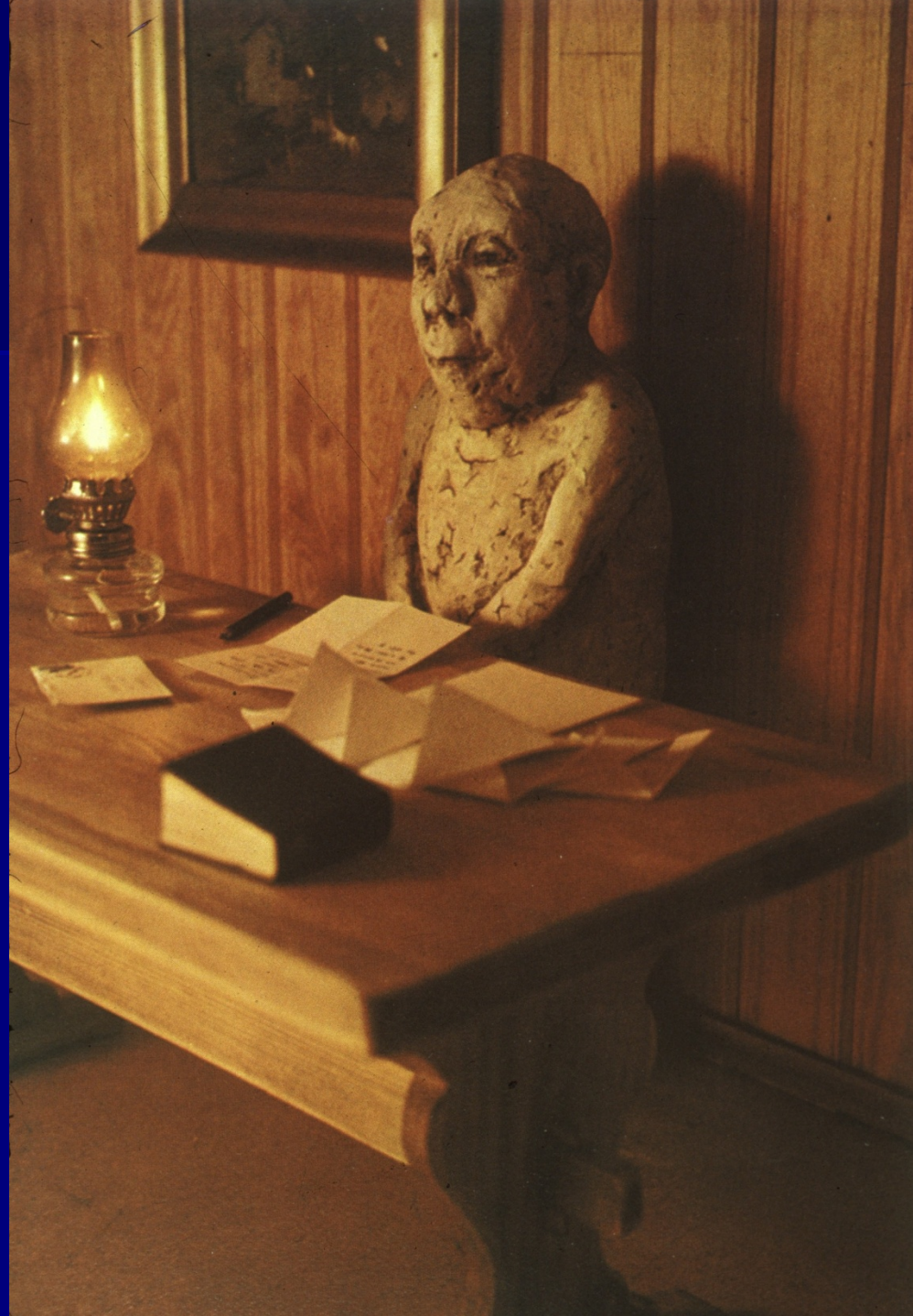

En verdig alderdom?

Stein Husebø

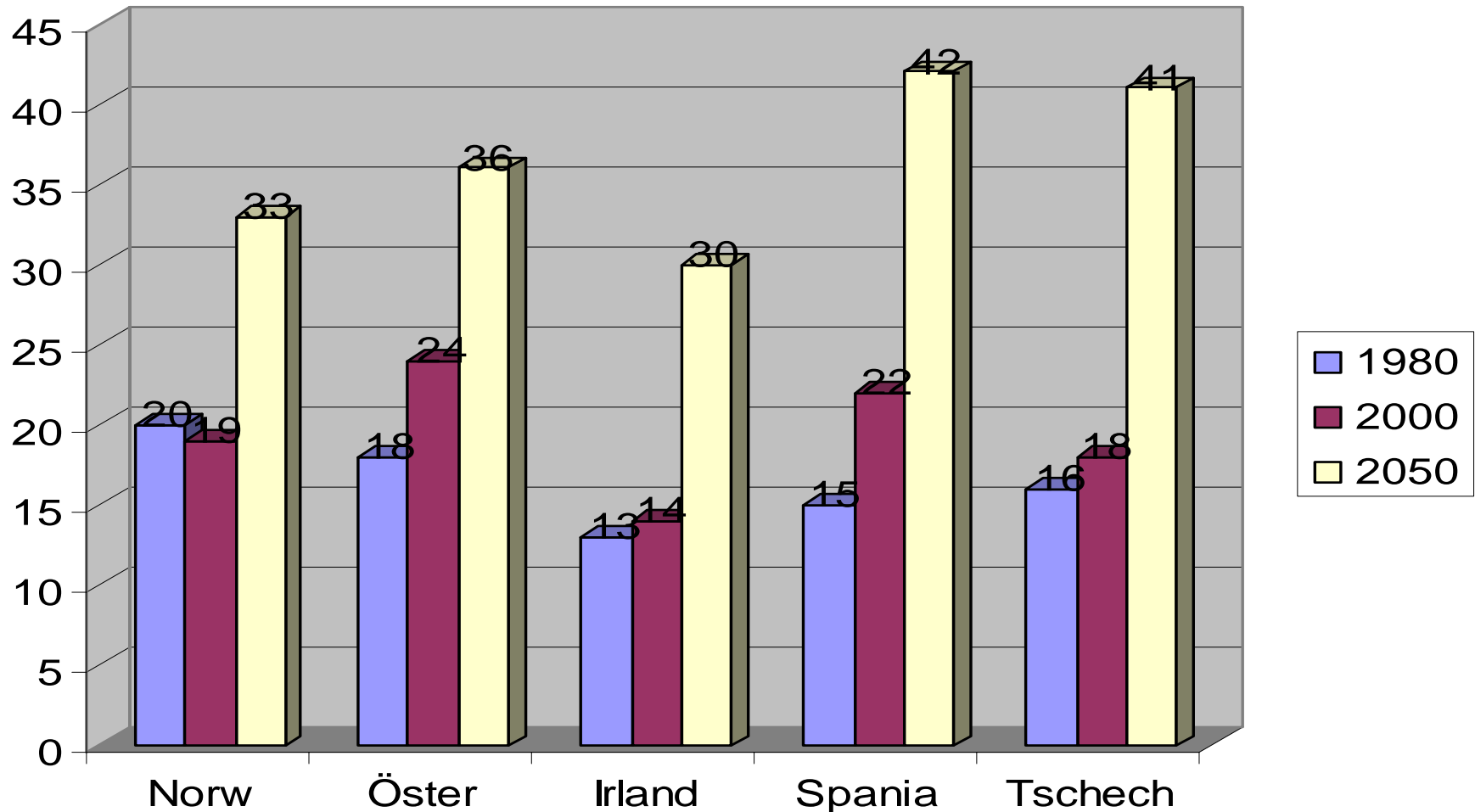
Solveig – 95 år:

- *Det er høst*
- *Jentene har hengebrøst*
- *Guttene har ikke løst*
- *Det er høst*

Aldersutvikling - Norge

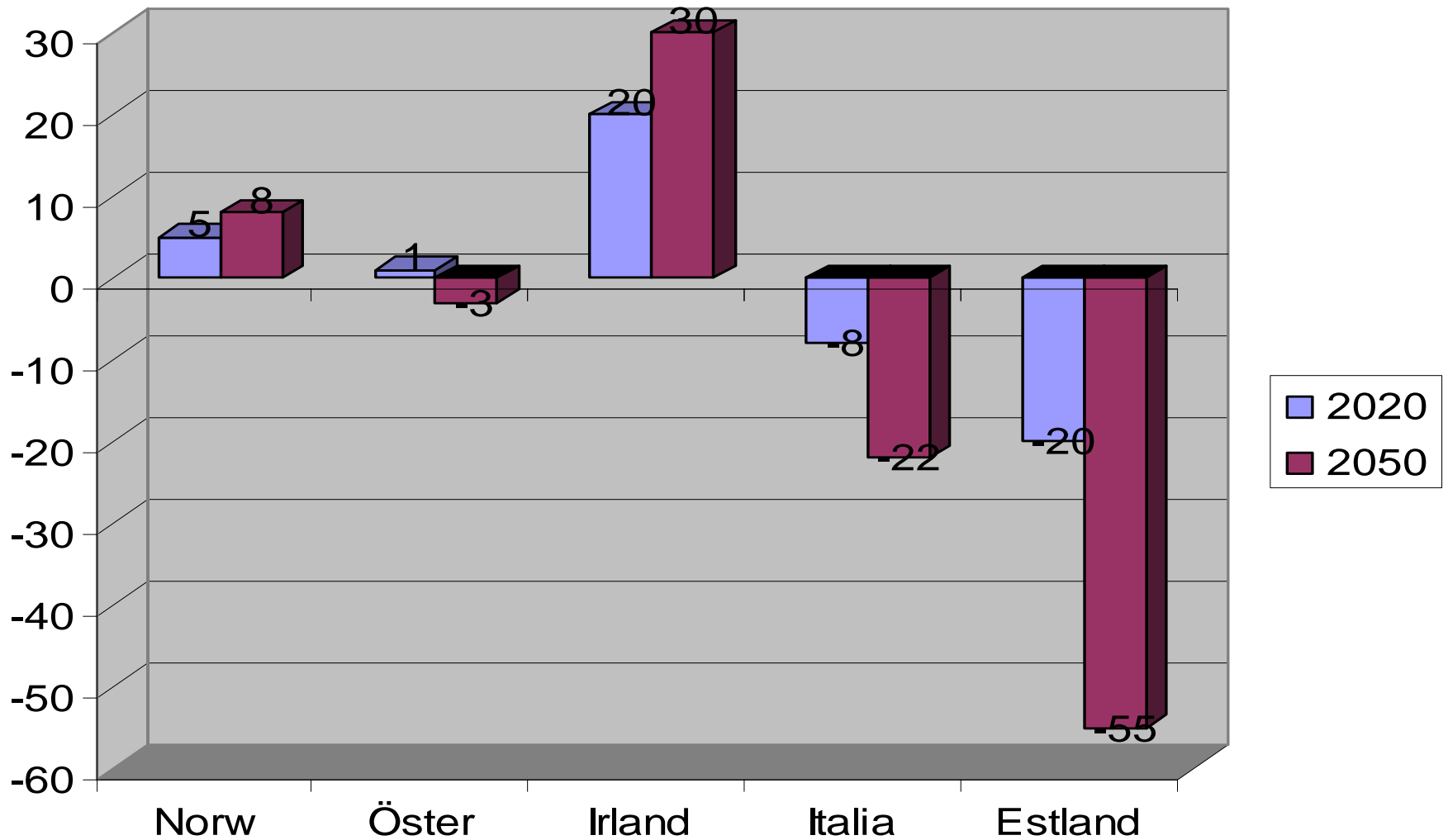
Aldersgruppe	Antall		Tilvekst
	2008	2050	
>65	475 000	780 000	64%
> 80	201 000	406 000	102%
> 90	18 000	190 000	1100%

% Innbyggere over 60 år

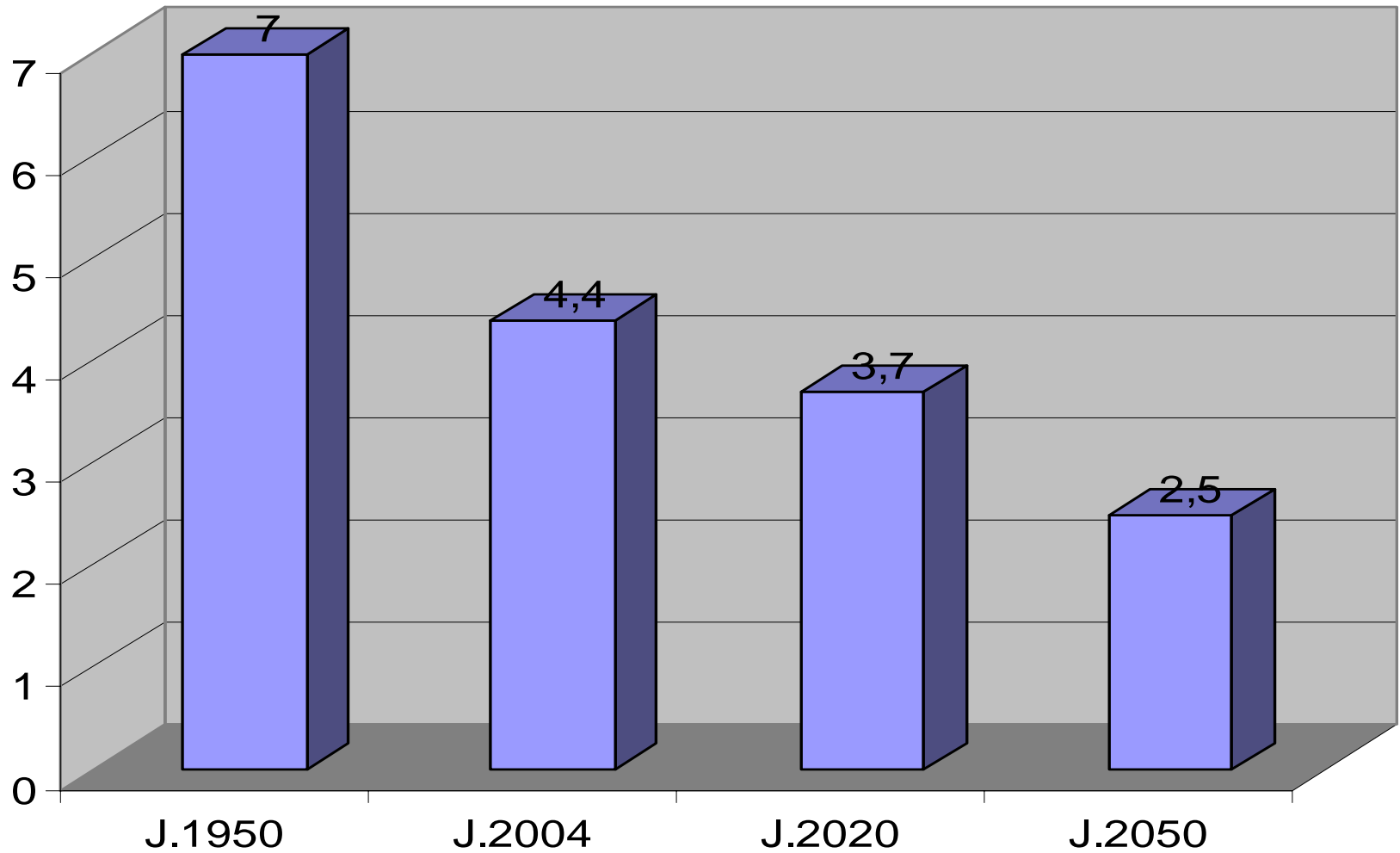

Quelle: World Population Prospects UNO 2002

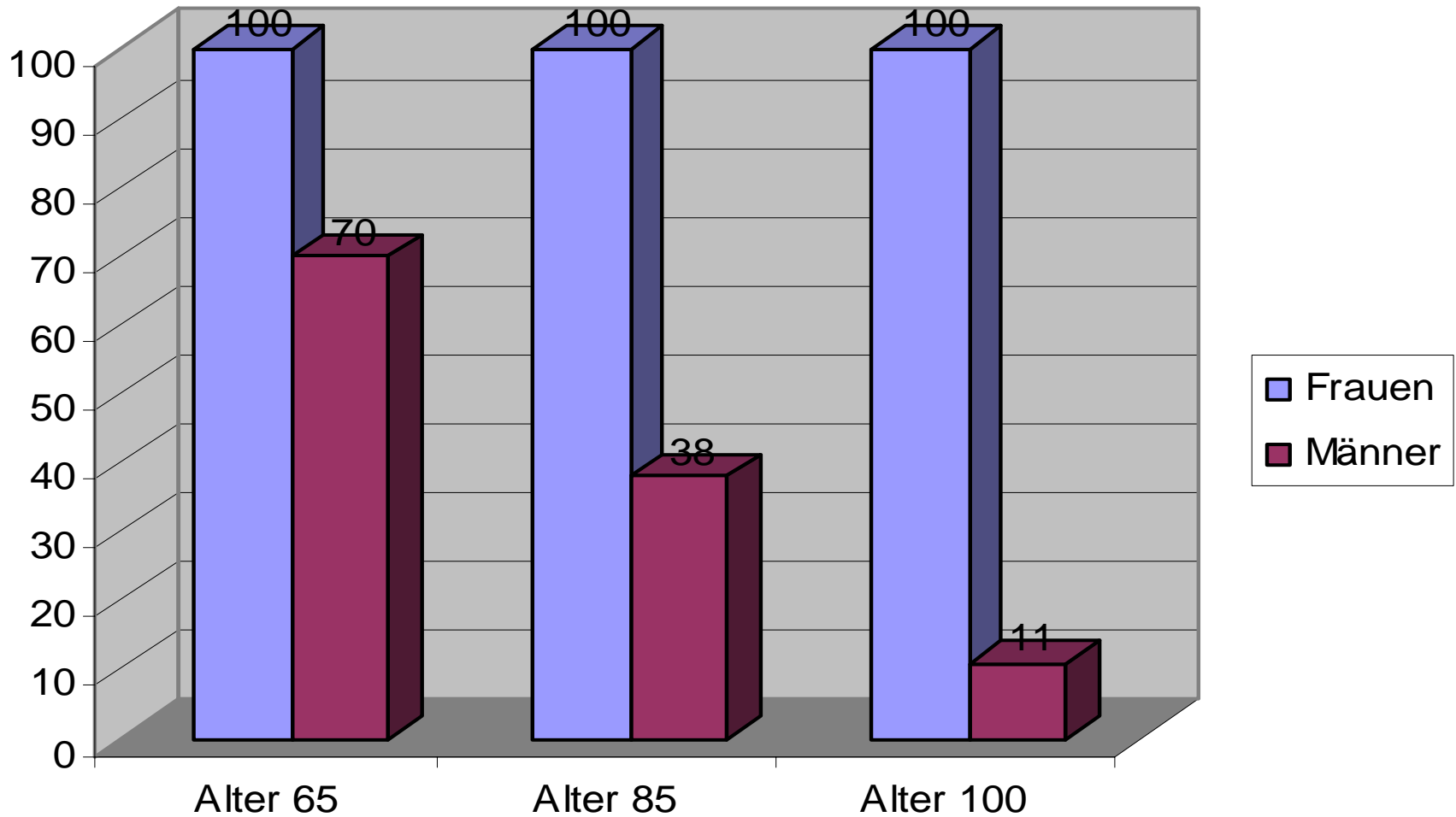
Befolkningsendring i %

Antall arbeidende pro pensjonist

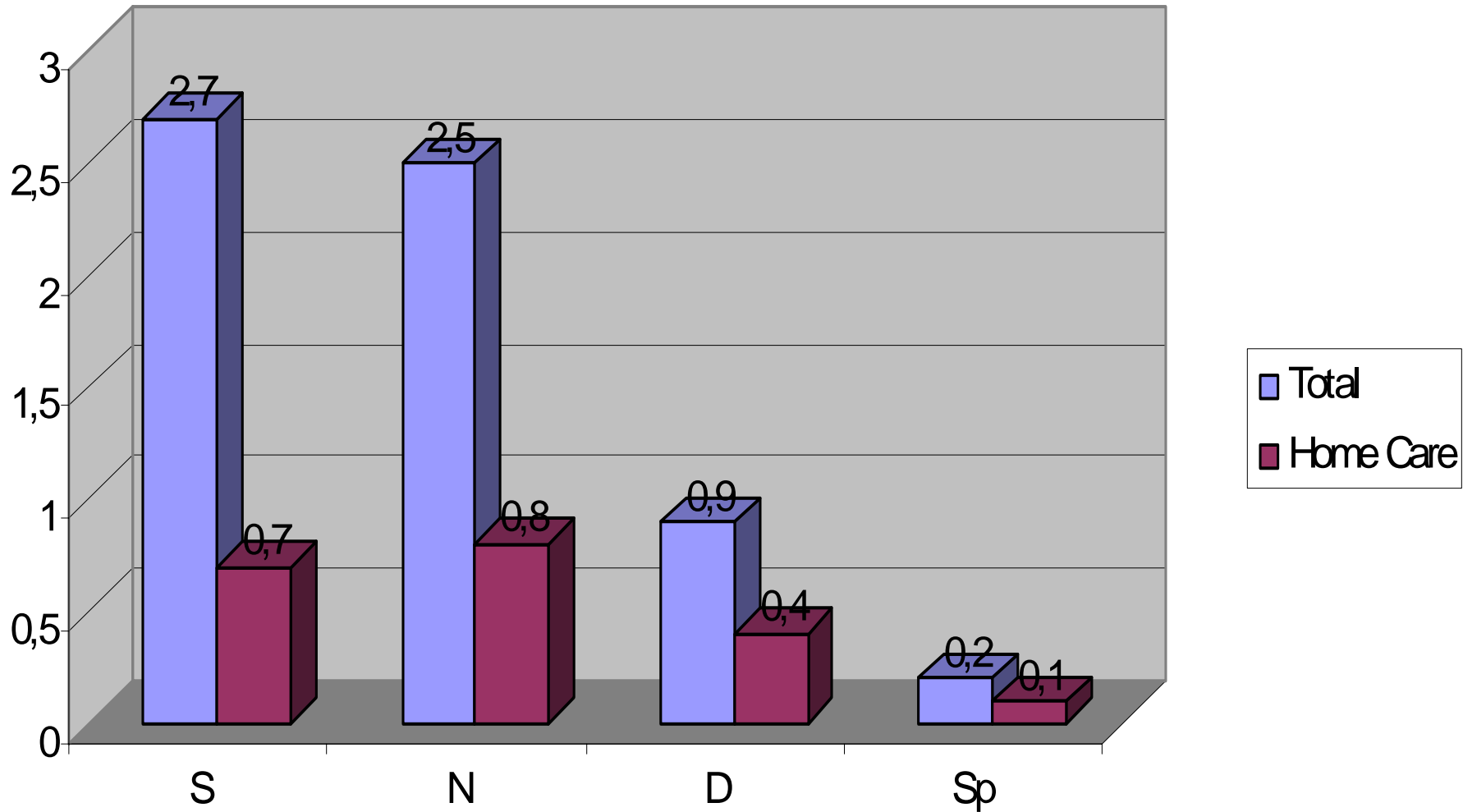

Kvinner / Mann

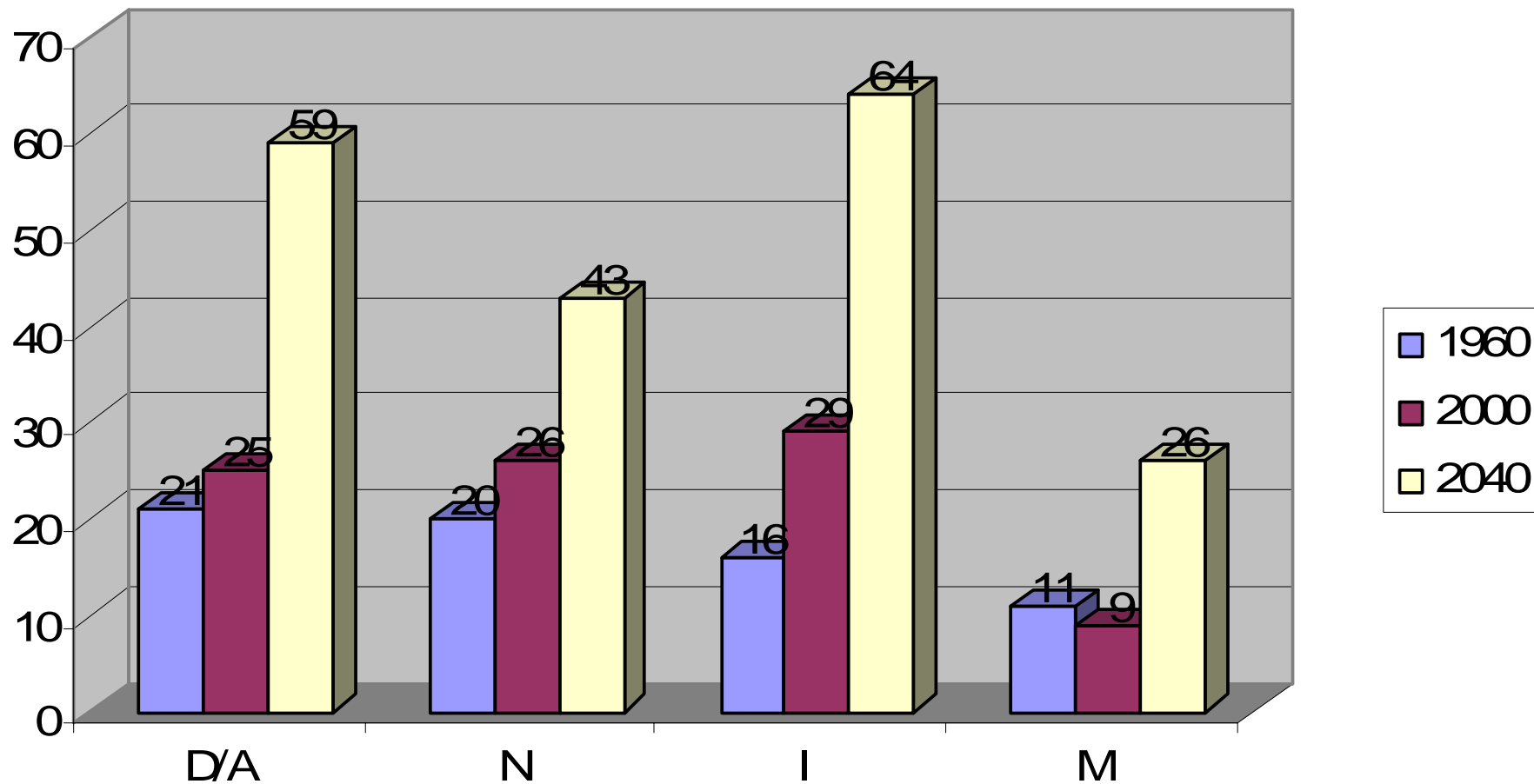

Long Term Care

Samfunnets utgifter i % av BNP

Populasjon +65/ 20-64

De fire globale utfordringer

- Fred og frihet
- Fattigdom
- Miljø
- Eldreomsorg

Vår fremtid – de neste 50 år

- 25 – 30 % er pensjonister
- 70 % er helt avhengig av pleie og behandling de siste måneder/ år
- 10 – 20% dør plutselig (ønskedrømmen)
- Demens: 2005: 2% – 2040 > 4%
- 80-åring: 20%, - 90-åring: 50%, 95-år < 10%
- 40% kommer på sykehjem, kvinner > 60%

Alderdommen > 70 år

De siste 20 leveår

100%
Trivsel
Mosjon
Vitaminer
Fastlege
Familie
Venner
Dans

Robust – midt i livet
Noe sviktende helse - 5 – 20 år

Alderdommen > 70 år

De siste 20 leveår

100%
Trivsel
Mosjon
Vitaminer
Fastlege
Familie
Venner
Dans

90%
Syk/ frisk
Omsorg
Pleie
Hjemme
Sykehus
Sykehjem

Omfattende helseproblemer
Kognitiv svikt - 1 – 15 år

Robust – midt i livet
Noe sviktende helse - 5 – 20 år

Alderdommen > 70 år

De siste 20 leveår

100%
Trivsel
Mosjon
Vitaminer
Fastlege
Familie
Venner
Dans

90%
Syk/ frisk
Omsorg
Pleie
Hjemme
Sykehus
Sykehjem

85%
Syk
Omsorg
Pleie
Hele døgnet

Siste levetid
0 – 2 år

Omfattende helseproblemer
Kognitiv svikt - 1 – 15 år

Robust – midt i livet
Noe sviktende helse - 5 – 20 år

Alderdommen > 70 år

De siste 20 leveår

100%
Trivsel
Mosjon
Vitaminer
Fastlege
Familie
Venner
Dans

90%
Syk/ frisk
Omsorg
Pleie
Hjemme
Sykehus
Sykehjem

85%
Syk
Omsorg
Pleie
Hele døgnet

Omfattende helseproblemer
Kognitiv svikt - 1 – 15 år

Robust – midt i livet
Noe sviktende helse - 5 – 20 år

+

Siste levetid
0 – 2 år

Pall
Care

Helsevesenets tre sentrale oppgaver

- Å forebygge helse og kurere sykdommer
- Å muliggjøre et optimalt liv for de kronisk og uhelbredelig syke
- Å garantere de døende en død med verdighet

Europa – de pleie og omsorgstrengende gamle

- Enorme variasjoner hvordan eldreomsorg er organisert
- Syd- og Øst-Europa: Uten sykehjem: disse gamle er hjemme eller på sykehus
- Fortsatt mange kvinner hjemme, som gir omsorg til sine gamle, men
- Dette endrer seg

Europa: Diagnosen

- Dramatiske demografiske endringer
- Feilbruk av ressurser til fordel for akuttmedisin
- Liten offentlig interesse for eldreomsorg
- Fravær av diskusjon om basale menneskerettigheter og verdighet
- **Omfattende diskriminering av de svakeste, pleietrengende gamle**

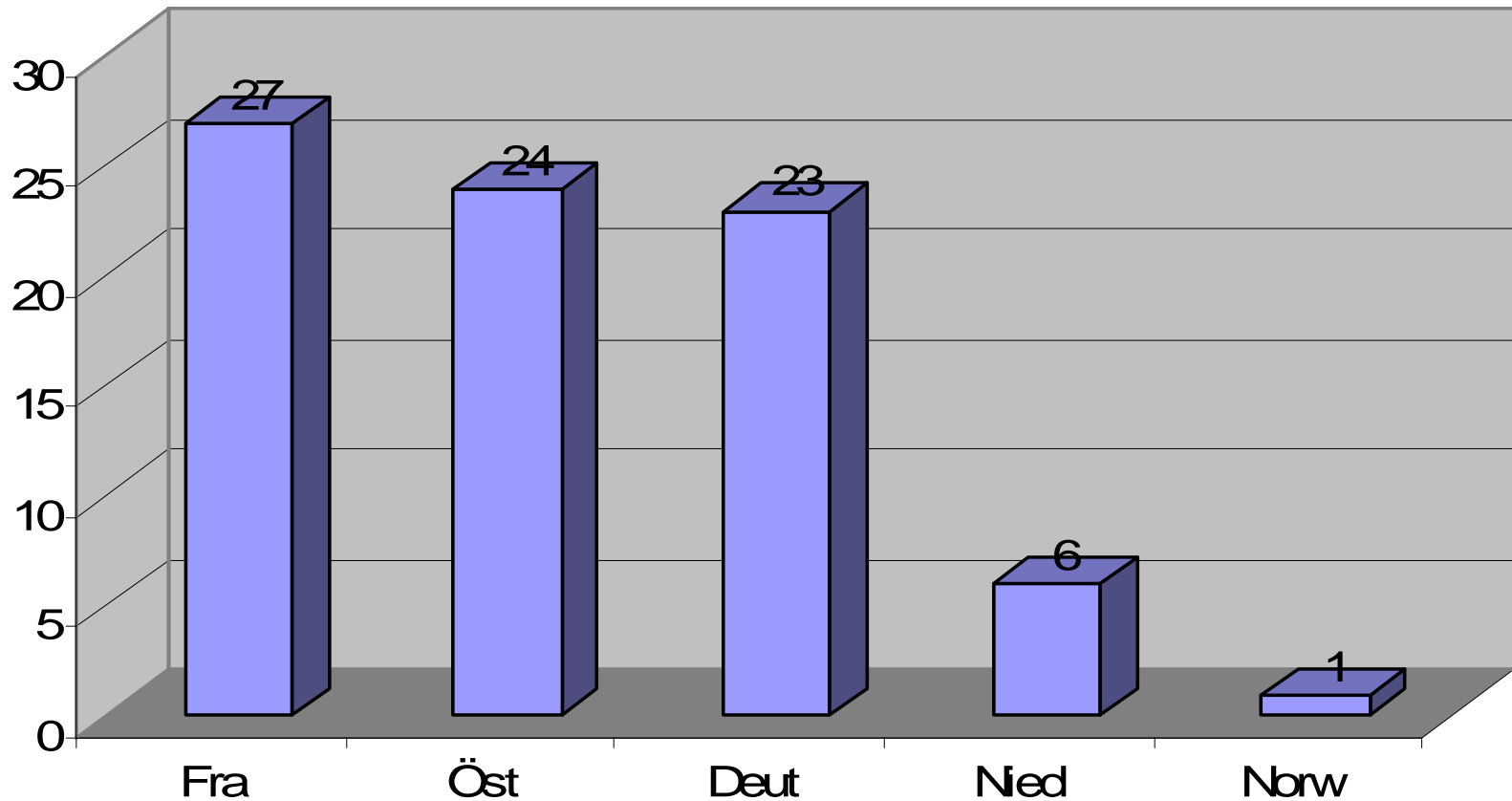
Europeiske løsninger

- Importere pleiere fra Øst-Europa mm.
- Tyskland: Obligatorisk Pleieforsikring
- Østerrike: Karens (omsorgspermisjon)
- Kreativitet: Åpen demensomsorg i kommunene
- Ernæringssonder
- Aktiv dødshjelp

Jean Paul Sartre

- Når vi ser hva moderne medisin gjennomfører,
- må vi uvilkårlig spørre oss:
- *Hvor mange etasjer har døden?*

Pasienter i sykehjem med PEG – Sonde

- Kjærligheten er en myk hånd
- som varsomt flytter skjebnen til side

Sigfrid Siwertz

Fem hovedtyper tvang:

- **Fysisk påvirkning** (uten at pasienten ønsker det: holde noen fast, nedleggelse, dytting, puffing, mm.)
- **Mekaniske tvangsmidler** (belter, hansker, remmer, tvangstrøyer mm.)
- **Isolering** (innesperring i rom, deler av hus, avlåsing av ytterdører, mm.)
- **Farmakologiske midler** (tvangsmedisinering)
- **Psykisk tvang** (trussel om tvang, verbalt eller på annen måte, også økonomisk tvang)

Verdenserklæringen Menneskerettighetene

- Artikkel 13:
- **Enhver har rett til å bevege seg fritt**
- Artikkel 25:
- **Enhver har rett til en levestandard som er tilstrekkelig for hans og hans families helse og velvære**
- **..... og rett til trygghet i tilfelle av sykdom og alderdom**

De demente og svakeste gamle

„Nye ord i ordboken“

- Fastbinde, innesperre
- Tvangsfjernsyn
- Tvangsbleier
- Medikamentell fiksering (Tyskland)
- „Nedsprøyte“ (Österrike)
- Tvangsernæring (for å opprettholde vekten)
- Alt uten lovlige hjemler

De sårbare/ utstøtte gamle

- Gammel, dement, sosialt isolert
- Blir diskriminert på grunnlag av alder, nytteverdi, diagnose eller oppholdssted
- Uten å bli "sett" - Ofte uten autonomi
- De trenger: kjærlighet, sosial integrasjon, kompetent omsorg, behandling og pleie
- Etikk og en verdig livsavslutning

Reaksjoner på overgrep

- Apati
- Stockholm – syndromet
- Vår egen verdighet
- Aktivitet
- Gjennom veggen
- Gjennom døren
- Hvilken dør?

Husebös Meldeskjema - forbedring

Erkjenne et problem

Husebös skjema - forbedring

Diskusjon med medarbeidere

Erkjenne et problem

Husebös skjema - forbedring

Diskusjon med leder

Diskusjon med medarbeidere

Erkjenne et problem

Husebös skjema - forbedring

Forslag til endring

Diskusjon med leder

Diskusjon med medarbeidere

Erkjenne et problem

Husebös skjema - forbedring

Om ingenting skjer: Ny kontakt med leder

Forslag til endring

Diskusjon med leder

Diskusjon med medarbeidere

Erkjenne et problem

Husebös skjema - forbedring

Om ingenting skjer: Ring til en journalist

Om ingenting skjer: Ny kontakt med leder

Forslag til endring

Diskusjon med leder

Diskusjon med medarbeidere

Erkjenne et problem

Husebös skjema - forbedring

Om ingenting skjer - Søke ny jobb?:

Om ingenting skjer: Ring til en journalist

Om ingenting skjer: Ny kontakt med leder

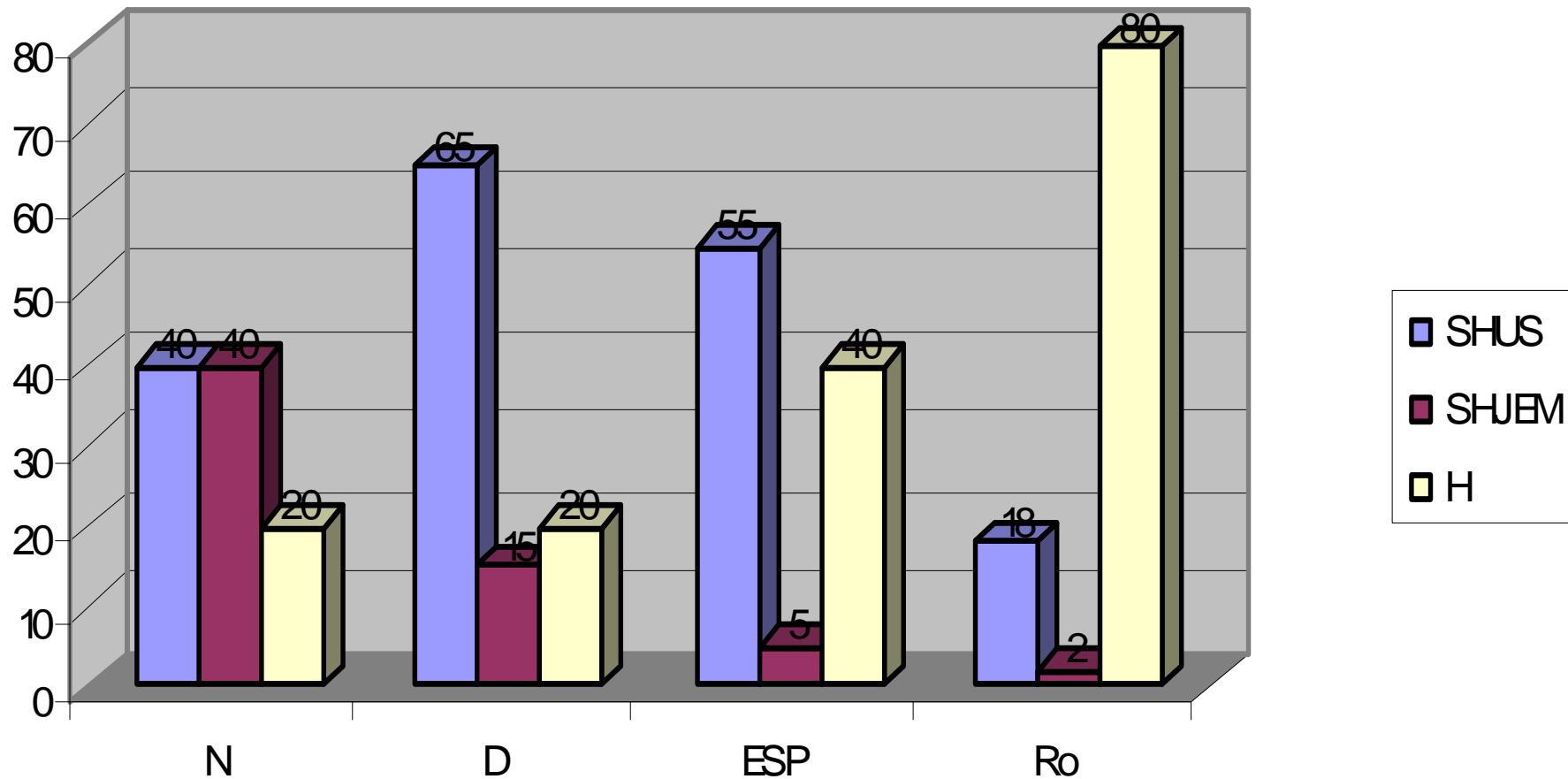
Forslag til endring

Diskusjon med leder

Diskusjon med medarbeidere

Erkjenne et problem

Hvor dør vi? (%)

Den største samfunns- endring de siste 100 år

- Vi tok livet av døden
- Den ble bortgjemt og flyttet inn på institusjon
- Knappt noen barn har opplevd at mormor fikk pleie og omsorg i hjemmet og døde fredelig i stuen
- Døden er en del av livet
- Og livet er rikere når døden er med

Det er i våre liv øyeblikk
som er viktigere enn alle
andre. For de fleste er
det viktigste øyeblikk når
våre aller nærmeste dør.
Når vi lykkes å legge
forholdene til rette,
uttrykker mange det slik:

Det var som en høytid.....

Henrik Wergeland

- Glem ej du er støv.
- Glem ej du er mer
- enn støv.

Vi trenger et nytt samfunn

- Hvor eldre, pensjonister og gamle fortsatt er en aktiv, sentral del av samfunnsaktivitetene
- Hvor vi får flere barn
- Hvor unge og gamle lærer av hverandre
- Hvor omsorg anerkjennes som "verdiskapende" arbeid
- Hvor vi lærer av sykdom, svakhet, alderdom, død og sorg – som en del av livet

Forventninger til helsereform - Eldreomsorg

- Spesialitet i Sykehjemsmedisin
- Akademiske stillinger (Institutt og professor)
- Oppgradering av antall legestillinger på sykehjem (normering)
- Normering for pleiepersonale og tverrfaglig personale
- Belønning for å beholde gamle pasienter på sykehjem/ eller hjemme

Hva vi kan gjøre

- Forbedre kvaliteten på tjenestene
- Vakt-tjeneste for leger
- Seponere unødige medikamenter
- Miljøtiltak (Aktivitet, musikk, livshistorie)
- Akseptere døden som en del av livet:
Palliative Care

Hva alle må gjøre

- Akseptere alderdommen
- Innse at det ikke bare gjelder de andre, men oss selv
- Planlegge de gamles og vår egen alderdom
- Være snill og omsorgsfull mot gamle
- - og mot barn

Verdighetscenteret

- omsorg for gamle

Et nasjonalt og europeisk
kompetansesenter

Bergen Røde Kors Sykehjem

Konseptet

- Sosial solidaritet = å ta vare på de svakeste gamle
- Opprette kompetansesenter for eldreomsorg
- På sykehjem, for kommunal eldreomsorg
- Dra nytte av nasjonale og internasjonale konsepter og utfordringer
- Gi kompetanse og påfyll til fotfolket, som gir sin yrkesinnsats for at de gamle skal se frem til en verdig alderdom
- **Sette Bergen på verdenskartet for optimal eldreomsorg**

Prosjektet: En verdig alderdom – en livsgaranti

Prosjektet - Nettverksbygging

Lære for å lære videre

Påfyll til fotfolket

- Personale innenfor eldreomsorg
- Minst 2 fra hvert arbeidssted/ kommune
- Tverrfaglig om mulig
- Forpliktelse til å gjennomføre et opplæringsprosjekt på hjemsted etter endt utdanning
- 1 årig utdanning, 4 samlinger a 3 dager
- 2 kull årlig. 25 deltakere
- Sykepleiere, hjelpepleiere, leger
- Seminarene fulltegnet

Forum Sykehjemsmedisin

- Årlige landkonferanser
- Fagforum for eldreomsorg: leger, pleiepersonale og tverrfaglig engasjement
- Bergen (Solstrand Fjord Hotel) 5. – 7. juni 2009
- Europeisk Kongress september 2010

En verdig alderdom – En Livsgaranti

www.hospice.no

www.sykehjemsmedisin.no

Catherine.wergeland@brks.no

sthusebo@c2i.net